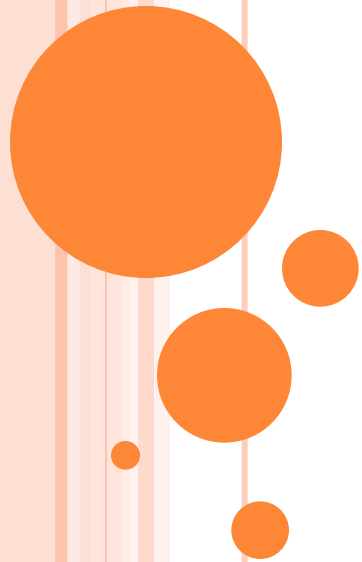

Лекція №5

ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ

ПЛАН

- 1. Поняття про діяльність. Мета, мотиви діяльності. Теорії діяльності.
- 2 Структура діяльності (рухи, дії, операції).
Види дій: внутрішні та зовнішні. Інтеріоризація, екстеріоризація.
- 3.Засоби діяльності: знання, уміння (елементарні уміння та уміння-майстерність), навички.
Перенесення та інтерференція навичок. Звички.
- 4.Основні різновиди діяльності (ігрова, навчальна, праця).

„Найгірший архітектор від найкращої бджоли з самого початку відрізняється тим, що перш ніж будувати комірку з воску, він вже збудував її у своїй голові”.

К. Маркс

1. Поняття про діяльність. Мета, мотиви діяльності. Теорії діяльності.

Діяльність людини – це свідома активність, що виявляється в системі дій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

В основі діяльності лежить система рухів і предметних дії, об'єднаних в єдиний комплекс, необхідний для праці в певній галузі суспільного виробництва.

- В діяльності формуються професійно-особистісні якості людини.
- Психіка не тільки виявляється, а й формується в діяльності.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ МЕТОЮ, ЗАВДАННЯМИ, ЯКІ ВОНА ПЕРЕД СОБОЮ СТАВИТЬ І МОТИВАМИ, ЯКІ СПОНУКАЮТЬ ЛЮДИНУ ДО ПЕВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

- Необхідною умовою будь-якої діяльності є психічні процеси, які забезпечують успішність її виконання.

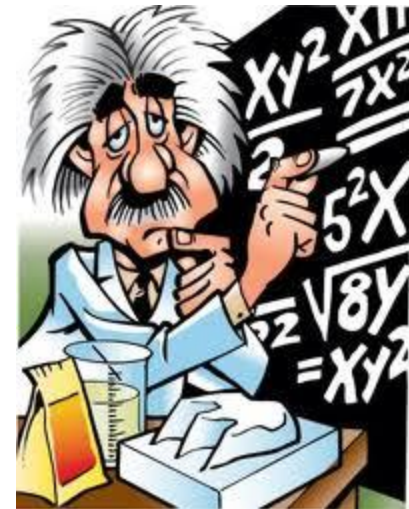

В структурі діяльності виділяють такі компоненти:

- 1. постановка мети (чітке усвідомлення конкретного завдання);
- 2. планування роботи;
- 3. вибір найраціональніших методів та прийомів роботи;
- 4. виконання, здійснення діяльності;
- 5. перевірка результатів;
- 6. виправлення помилок (якщо були);
- 7. зіставлення отриманих результатів із запланованими;
- 8. підведення підсумків роботи.

(на прикладі навчальної діяльності учня)

- У формуванні ставлення людини до діяльності велике значення мають успіх чи невдача, рівень домагань і рівень досягнення.

Рівень домагань – це оцінка людиною своїх
можливостей у діяльності.

Рівень домагань має відповідати фактичним
можливостям виконання діяльності.

При завищеному рівні домагань – конфлікт із
колективом чи з самим собою.

При заниженому рівні – відсутність
самореалізації.

При правильному вихованні рівень домагань
повинен відповідати здібностям,
наполегливості і працелюбству людини.

- *На успіх виконання діяльності впливає стан людини: настрої, втома, зацікавленість.*

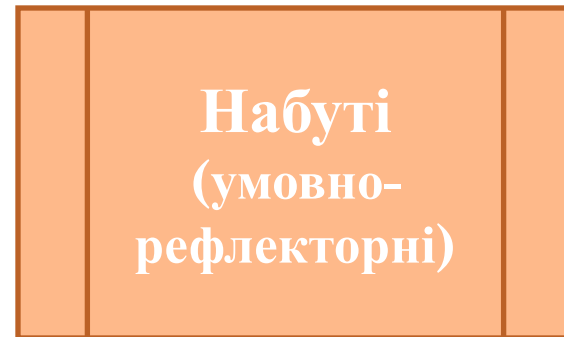
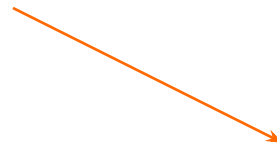
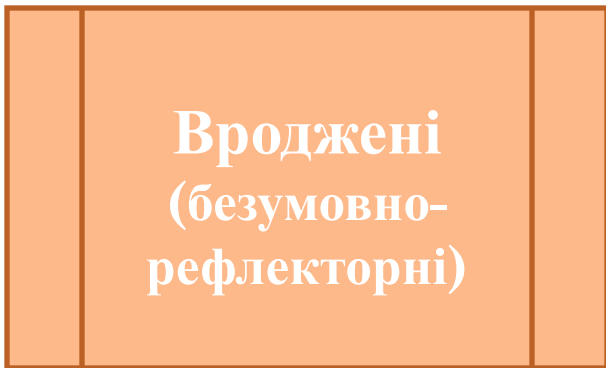
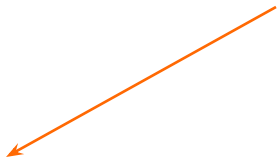
2. СТРУКТУРА ДІЯЛЬНОСТІ (РУХИ, ДІІ, ОПЕРАЦІЇ). ВИДИ ДІЙ: ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ. ІНТЕРІОРИЗАЦІЯ, ЕКСТЕРІОРИЗАЦІЯ

Рухи, дії, діяльність.

Рухи є фізіологічною функцією живого організму
(хаотичні рухи новонародженого)

РУХИ ЛЮДИНИ МОЖУТЬ БУТИ РОЗДІЛЕНІ НА ДВІ ГРУПИ:

СИСТЕМА РУХІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ПРЕДМЕТ З МЕТОЮ ЙОГО ПРИСВОЄННЯ ЧИ ЗМІНИ, НАЗИВАЄТЬСЯ ДІЄЮ.

- *На відміну від рухів, які пов'язані з моторною функцією організму, дії носять соціальний характер: залежать від предметів, створених попередніми поколіннями, і від прийнятого в даному суспільстві способу користування ними.*

ДІЇ МОЖУТЬ БУТИ СПРЯМОВАНІ
НЕ ТІЛЬКИ НА ПРЕДМЕТ, АЛЕ Й
НА ОТОЧУЮЧИХ ЛЮДЕЙ. ТОДІ
ВОНИ СТАЮТЬ АКТОМ
ПОВЕДІНКИ.

В психології розрізняють:

фізичні (зовнішні, моторні)
дії з предметами

розумові
(внутрішні, психічні)
дії

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІВ Л.
С. ВИГОТСЬКОГО, О.
М. ЛЕОНТЬЄВА, П.Я. ГАЛЬПЕРІНА,
Г.С. КОСТЮКА ПОКАЗАЛИ, ЩО
РОЗУМОВІ ДІЇ СПОЧАТКУ
ФОРМУЮТЬСЯ ЯК ЗОВНІШНІ
ПРЕДМЕТНІ І ПОСТУПОВО
ПЕРЕНОСЯТЬСЯ У ВНУТРІШНІЙ
ПЛАН.

14

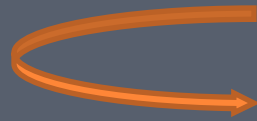
Перехід зовнішньої дії
у внутрішню
називається
інтеріоризацією

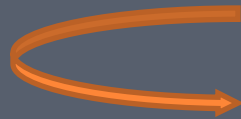
**РЕАЛІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОЇ
РОЗУМОВОЇ ДІЇ У ВИГЛЯДІ ДІЇ З
ПРЕДМЕТАМИ, НАЗИВАЄТЬСЯ
ЕКСТЕРІОРИЗАЦІЄЮ.**

**Дії людини бувають усвідомлені –
вони відбуваються за певними
мотивами і скеровані на досягнення
певної мети.**

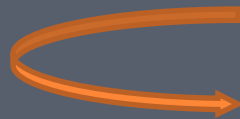
ЗА СТУПЕНЕМ УСВІДОМЛЕННЯ РОЗРІЗНЯЮТЬ ДІЇ:

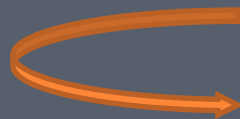
цілком усвідомлені

не цілком усвідомлені

імпульсивні

вольові

Діяльність – це сукупність дій, об'єднаних спільною метою, що мають певну суспільну функцію.

УМІННЯ (ЕЛЕМЕНТАРНІ УМІННЯ ТА УМІННЯ-МАЙСТЕРНІСТЬ), НАВИЧКИ. ПЕРЕНЕСЕННЯ ТА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ НАВИЧОК. ЗВИЧКИ

Знання. Знання людини про світ виникають спочатку у вигляді *образів, відчуттів і сприймань*. Переробка чуттєвих даних приводить до утворення *уявлень і понять*. В цих двох формах знання зберігаються в пам'яті.

Знання піднімають діяльність на більш високий рівень усвідомленості, підвищують впевненість людини у правильності її виконання.
Діяльність без знань не можлива.

ОБОВ'ЯЗКОВИМ КОМПОНЕНТОМ БУДЬ-ЯКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Є РІЗНОМАНІТНІ ВМІННЯ І НАВИЧКИ.

- Одні вчені вважають, що навички передують вмінням, інші – навпаки. Причиною цього є багатозначність слова „уміння”.
- Умінням називають і найелементарніший вигляд й рівень виконання дій, і майстерність в даному виді діяльності.

ВМІННЯ

- Елементарні (дії, які виникли на основі знань в результаті наслідування дій чи самостійних спроб і помилок в користуванні предметом).
- Вміння – майстерність (виникає на основі вже вироблених навиків і глибоких знань).

ДІЯЛЬНІСТЬ БУДЕ ВИКОНАНА КВАЛІФІКОВАНО, ЯКЩО ЛЮДИНА ОВОЛОДІЛА НАВИЧКАМИ.

- Навички – сталі способи виконання дій.

Навички людини не треба плутати з навиками тварин, які є формою їх поведінки. В тварин навик формується як механізм їх пристосування до середовища шляхом проб і помилок.

- В основі навичок людини лежать розгорнуті, усвідомлені дії.

***ПРИ ВИРОБЛЕННІ НАВИЧКИ
ВИНИКАЮТЬ ЗМІНИ В ПРОЦЕСІ
ВИКОНАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ:***

- ЗМЕНШУЄТЬСЯ ЧАС ВИКОНАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ;
- ЗНИКАЮТЬ ЗАЙВІ РУХИ, ЗМЕНШУЄТЬСЯ НАПРУЖЕННЯ ПРИ ВИКОНАННІ ДІЙ;
- ОКРЕМІ САМОСТІЙНІ РУХИ ОБ'ЄДНУЮТЬСЯ В ЄДИНУ ДІЮ;
- ПІДВИЩУЄТЬСЯ ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ, ПОКРАЩУЄТЬСЯ ЯКІСТЬ РОБОТИ;
- ЗМЕНШУЄТЬСЯ ВТОМА

ВИДИ НАВИЧОК:

- рухові;
- мислительні;
- сенсорні (чутливі)
- навички поведінки.

Навички формуються під час вправлянь.

Вправляння – це цілеспрямована, багаторазово повторювана дія з метою її вдосконалення.

Навичка виробляється краще, коли є позитивна спрямованість особистості на одну дію і постійно дається оцінка навички.

НАВИЧКИ ВЗАЄМОДІЮТЬ МІЖ СОБОЮ.
НАВИЧКИ ОДНІЄЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЖУТЬ
ПОЗИТИВНО АБО НЕГАТИВНО ВПЛИВАТИ
НА ІНШУ.

ПОЗИТИВНИЙ ВПЛИВ РАНІШЕ
ВИРОБЛЕНИХ НАВИЧОК НА ОВОЛОДІННЯ
НОВИМИ НАЗИВАЄТЬСЯ ПЕРЕНОСОМ.

- Негативний вплив вироблених навичок на оволодіння новими називається інтерференцією.

З навичками тісно пов'язані звички.

ЗВИЧКА – ЦЕ ПОТРЕБА ВИКОНУВАТИ ДІЮ. ЗВИЧКА СТИМУЛЮЄ ЛЮДИНУ ДІЯТИ.

- Навичка формується шляхом свідомих вправлянь, а звичка може утворитись і без особливих зусиль зі сторони людини.
- Навичка дозволяє майстерно виконувати дію, але не стимулює її. Звичка вимагає виконання дії, тому в поведінці звички або корисні, або шкідливі.

„Посієш вчинок – пожнеш звичку, посієш звичку – пожнеш характер, посієш характер – пожнеш долю”.

Давньоіндійське прислів'я

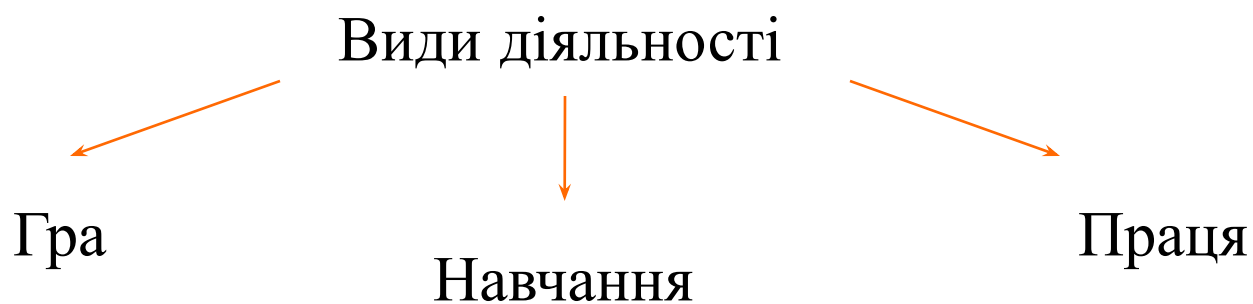
НАВИЧКИ І ЗВИЧКИ Є ФУНДАМЕНТОМ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ.

НА ОСНОВІ НАВИЧОК І ЗВИЧОК ФОРМУЮТЬСЯ РИСИ ХАРАКТЕРУ, ПРОФЕСІЙНІ ВМІННЯ.

ДОБРЕ ВІДПРАЦЬОВАНІ НАВИЧКИ І ПРОФЕСІЙНІ ЗВИЧКИ ДАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ ЛЮДИНІ ШВИДШЕ ОВОЛОДІВАТИ НОВИМ НАВЧАЛЬНИМ МАТЕРІАЛОМ, НОВИМИ ВИДАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

4. ОСНОВНІ РІЗНОВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ (ІГРОВА, НАВЧАЛЬНА, ПРАЦЯ).

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ РОЗРІЗНЯЮТЬ:

1. ЗА КІНЦЕВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ (ПРОДУКТОМ);
2. ЗА ОРГАНІЗАЦІЄЮ;
3. ЗА МОТИВАЦІЄЮ

В різні періоди життя види діяльності мають не однакове значення.

Для одного періоду провідною діяльністю є гра, для іншого – навчання, ще для іншого – праця.

ГРА, ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ.

- Науковий аналіз ігрової діяльності показує, що гра є відображенням дитячого світу, шляхом пізнання навколишнього.
- З розвитком дитини змінюється і розвивається гра: функціональні ігри;
- конструктивні ігри;
- сюжетно-рольові ігри;
- ігри з правилами.

В життя дошкільників включаються і елементи навчання, які пов'язані з дидактичними іграми, що розвивають пізнавальні здібності дітей.

*

НАВЧАННЯ, ЙОГО ЦІЛІ, СПОСОБИ ТА МОТИВИ.

Навчання – це процес систематичного оволодіння знаннями, навичками і вміннями, необхідними в кінцевому результаті для виконання трудової діяльності.

Навчання повинно бути:

розвиваючим;

виховуючим;

систематичним;

планомірним;

цілеспрямованим.

НАВЧАННЯ ХОЧА ЗУСТРІЧАЄТЬСЯ І В
ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ, АЛЕ
ПРОВІДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ Є У
ШКІЛЬНОМУ.
ЗІ ВСТУПОМ ДО ШКОЛИ
ЗМІНЮЄТЬСЯ СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС
ДИТИНИ.

В перші роки навчання мотивом є не обов'язок чи інтерес до знань, а бажання отримати хорошу оцінку, порадувати батьків.

В середній школі розвивається диференційований інтерес до предметів. В зв'язку з цим розвивається допитливість до проблем науки, з'являється мотив оволодіння і набування знань, які задовольняють пізнавальні інтереси підлітка.

ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАЦІ ТА ЇЇ ВИДИ

Праця – діяльність, спрямована на створення суспільно-корисного продукту, задоволення матеріальних чи духовних потреб людей.

Мотиви праці людини включають не тільки особисту зацікавленість, а й суспільні стимули.

В праці розкриваються і формуються здібності людини, її характер, особистість в цілому.

Праця ставить перед людиною безліч проблем, завдань, які можуть бути розв'язані лише при творчому підході до справи

